

В А С И Л Ь І . Г Р И Ш К О

„Що й треба було довести“

(Відповідь на совєтську „відповідь“ з приводу моєї відповіді
Юрію Смоличу)

«М И Щ Е П О В Е Р Н Е М О С Ь !»

— 1 9 6 0 —

ВАСИЛЬ І. ГРИШКО

„Що й треба було довести“

(Відповідь на советську „відповідь“ з приводу моєї відповіді
Юрію Смоличу)

diasporiana.org.ua

«М И Щ Е П О В Е Р Н Е М О С Ь!»

— 1 9 6 0 —

1. „Відповідь“ без відповіді

Коли приблизно рік тому я писав свій памфлет «Хто з ким і проти кого?» в відповідь на відому брошуру Ю. Смолича «З народом чи проти народу?», я, звичайно, ніякої поважної контрвідповіді й не сподівався. Хоч брошура Смолича й була, нібито, советським викликом українській еміграції на пропагандивний бій зброєю полемічних аргументів, проте, знаючи природу дешевої советської пропаганди, можна було бути певним, що її аранжери й цього разу, як завжди, не маючи речевих аргументів для справжньої полеміки, при першій же зустрічі з такою зброєю просто втечуть із поля бою. Тому то, щоб хоч мати нагоду потім ствердити це, як найкращий доказ ганебної поразки советської пропаганди, я закінчив свою відповідь Смоличу словами, що їх мушу тут ще раз повністю повторити:

«Ця відповідь, — писав я, — містить у собі спростовання головніших Ваших »аргументів«. Тепер черга за Вами, якщо Ви взагалі можете ще щось сказати після цього. Вірніше — якщо Ваші зверхники відважаться продовжувати далі говорити з нами мовою аргументів і дозволять Вам щось відповісти на ці спростовання. Найбільш ймовірно, звичайно, що вони не дозволять Вам навіть познайомитися з цією відповіддю, бо зля-

каються мови аргументів, яка завжди і найбільш переконливо говорить проти них. Ну, то що ж? Коли у відповідь на це спростовання буде Ваше мовчання, це й буде той знак згоди з нашими аргументами, якого ми й сподіваємося від Вас. А для цілого Вашого комітету це означатиме ту ганебну втечу з поля бою одвертої дискусії, вдаваним викликом до якої була, нібито, Ваша брошура. »Що й треба було довести«.

Ясно, що таке справді «провокативне» поставлення справи створило для господарів Смолича досить таки «дурну ситуацію», з якої не так то вже легко стало викрутитися шляхом мовчання, бо ж «мовчання — знак згоди», хоч і прийняти бій у площині виставлених нами аргументів було для них ще більш ризиковано. Багато минуло часу, поки советська розвідно-пропагандивна служба шукала способу, яким би можна було не так вийти з прикрого становища, як бодай обійти його, не загубивши при тому, мовляв, «лиця». І от, нарешті, таки не знайшовши нічого мудрішого й новішого, вони мусли знову вдатися до свого найпримітивнішого й найбільш збитого способу «полеміки»: звичайно ж, не мовою аргументів, а мовою брудної, як стара швабра, советської пропагандивної лайки.

Як повідомила преса, на початку квітня советське радіо в спеціальній програмі «За повернення на Батьківщину» присвятило цілу годину т. зв. «викриттю наклепів на УРСР у пaskвілі Василя Гришка »Хто з ким і проти кого?«.

Здавалось би — як можна «викривати наклепи», не відповідаючи пункт за пунктом на ті «наклепи», тобто — на конкретні аргументи опонента, яким треба ж у такому випадку протиставити хоч якінебудь свої контраргументи? Нормально, така «відповідь» без відповіді — це нонсенс. Але советське радіо таки вхитрилося вступити таку штрукенцію, і цілу годину зуміло «викривати наклепи», навіть і не доторк-

нувшись ні до одного з них. Натомість цілу ту годину було присвячено «викриванню» іншої, аж не знати якої надзвичайної, «таємниці», а саме — «Хто такий Василь Гришко?». І хто б же він такий, ви думаєте, отой нікому невідомий Гришко? Звичайно ж, «підлий зрадник», «запроданець», «шпигун», «провокатор», «прихльобатель» (?) і т. д. і т. п. Лайка, що й казати, кріпенька, але ж, Боже ти мій, яка ж заяложено-зношена! До кого вже тільки і при якій лише нагоді вже ці понадтриповерхово-лайливі епітети й ярлички советської стандартної пропаганди не приліплювалися! Від занадто частого й одноманітного вживання вони давно вже стали тими пустозвуками, на які ніхто вже й уваги не звертає. А головне — при чому тут, як то кажуть, «старі калоші»? Чи від цього хоч один аргумент із памфлету так виляного Гришка перестав існувати, і чи цим самим уже дано «відповідь» на ті аргументи? . .

Будучи й самі свідомими наявної слабости своєї звичайнісінької радіолайки в протиставленні до зовсім не лайливого, а досить таки коректного своїм тоном і конкретного своїм змістом памфлету, советчики з «Комітету за повернення» не задовольнилися однією радіогодиною такого «викривання Гришка» і через кілька тижнів улаштували ще одну спеціальну радіо програму, присвячену виключно цій самій справі. І цього разу подбали вже й про своєрідну «сенсацію», яка мала б надати їхній радіопередачі хоч якоїнебудь ваги, надолуживши тим відсутність у ній якихось аргументів супроти тих, що їх виставлено в турбуючому їх памфлеті. І от, замість хоч одного такого аргументу, вони раптом виставили перед радіомікрофоном... «колишню дружину Гришка, Ганну Сергійовну». Знайшли таки, нещасну, аж через п'ятнадцять років після розлуки, і примусили грати роллю, мовляв, «живого аргументу». Але знову ж таки — не проти змісту памфлету, а про-

ти його ненависного ім автора, і знову ж таки на тему «Хто такий Гришко?». На поставлені ж у памфлеті принципово-політичні питання відповіддю з їхнього боку й далі є красномовне мовчання. В знак згоди? Ні, в знак блискуче доведеної слабости.

2. Советська лайка, як комплімент ворога

В час, коли пишуться ці рядки, ми ще не маємо під руками повних текстів обох советських радіопередач. Але ось перед нами є число 30 (325) советської газетки «За возвращеніє на родіну» за квітень ц. р. і в ній на четвертій сторінці є спеціальний редакційний огляд радіопередачі від 26. квітня під заголовком «Хто такий Василь Гришко?». Тут переказано в основному все те, що спромоглися зляпати кухарі з кухні советської фальшивої пропаганди.

Хоч усе це й спеціально зроблено для якнайбільшої компромітації й очорнення ненависного автора проти-советського памфлету за допомогою, мовляв, «приготовлюючого викриття» його самою ж його колишньою дружиною, проте ми не тільки не думаємо обійти це «викриття» мовчанкою, як обходить советська пропаганда наші аргументи, а навпаки — готові навіть ще й «послужити» авторам цього «викриття» його, так би мовити, популяризацією. Протилежно до советчиків, ми не боїмося того, що вони говорять і пишуть про нас, бо фальш усього того найкраще виявляється тоді, коли вона говорить сама за себе, так би мовити — з оригіналу. Крім того ж, оскільки все це являє собою тільки букет найдобрішої советської лайки, то, як і завжди, це, по суті, звучить для нас як комплімент із уст ворога, якому нам таки вдалося як слід дошкулити. То ж перед тим, як приступити до власного коментування ворожої лайки, подамо її спочатку тут повністю в ук-

раїнському точному перекладі (бож, мов би спеціально стверджуючи найперший аргумент нашого памфлету про суто російський і чужий українцям характер «Комітету за повернення», він навіть і в цьому випадку говорить до українців по-російському). Ось його текст:

«Книга відомого українського письменника-публіциста, члена »Комітету за повернення на Батьківщину« — Юрія Смолича »З народом чи проти народу?« добре відома багатьом читачам нашої газети. Надходить велика кількість відгуків на неї. Та не до душі припала книга Юрія Смолича тому політичному збродові, що називає себе на Заході націоналістичними керівниками й активістами. На сторінках своїх газет вони виступають з нападами й погрозами на адресу автора книги »З народом чи проти народу?«.

Ось перед нами пасквіль такого собі Василя Гришка, що в тяжкий для Батьківщини час утік разом з фашистськими військами на Захід і тепер проживає в Америці. Його так званий »твір«, що називається »Хто з ким і проти кого?«, містить у собі злісні наклепи на Радянську Україну та її трудовий народ. Хто ж такий Гришко?

Батько його був петлюрівським офіцером. Перед початком Великої Вітчизняної війни Гришко працював у Полтаві вчителем у школі. З перших днів окупації Полтави фашистами Гришко став догідливо прислужувати гітлерівцям і на сторінках газети »Голос Полтавщини«, що її видавали кати народу, не раз виступав із антирадянськими статтями, закликаючи український народ до покірности німецьким окупантам. Цей новоявлений »літератор« та »ідейний« борець за правду був платним агентом-провокатором гітлерівської військової контррозвідки. Улюбленим агентурним »за-собом« цього шпигуна було вдавати з себе антифашиста чи партизана і, прикриваючись цим, залазити в до-

вір'я до чесних людей, а потім запродувати їх фашистам.

»Я прочитала «книгу» цього запроданця, якого український народ вигнав із своєї землі, — говорить колишня дружина Гришка, Ганна Сергійовна. — Нехай же мое оповідання про підлу діяльність Гришка почують усі наші співвітчизники, що живуть на чужині. Це тим більш необхідно, що В. Гришко й подібні до нього прихльобателі, прикриваючись маскою «борців за вільну Україну», підло наклепують на Радянську Україну й затуманюють голови тисячам чесних українців, що через різні обставини опинилися на чужині».

Шановні співвітчизники, відгуки на книгу Ю. Смолича й виступ колишньої дружини Гришка, Ганни Сергійовни слухайте по нашому радіо 26-го квітня о 10-й годині за середньоевропейським часом.»

Так звучить советське «викриття» в оформленні редакції «За возвращеніє». А тепер придивімося до нього ближче й прочитаймо його так, як воно звучить у зіставленні його з фактами й логікою речей.

3. Мова промовчаної половини правди

Що «батько його був петлюрівським офіцером» — це, звичайно, правда, але в чому тут «викриття» і що в цьому компромітуючого для автора протисовєтського памфлету? Насправді ж, якщо вже викривати щось у зв'язку з цим фактом, то це може бути тільки викриття страшного советського злочину, який криється в другій, але не сказаній, а багатомовно промовчаній советським радіом, половині правди про батька автора памфлету, а саме: що ж сталося з тим батьком і з цілою його родиною тільки через сам один цей факт, що він колись там, як колишній офіцер царської армії, був один час офіцером і в українізованій частині тієї армії

в розпорядженні Уряду УНР? Сталося ж ось що: після того, як він, повіривши в советську «амнестію», не пішов з українською Армією на еміграцію, а залишився з малими дітьми вдома, його й усю родину весь час тероризували, позбавивши всіх прав, а потім, у 1929 р. арештували, конфіскувавши все родинне майно, і «засудили» без ніякісної провини, вигнавши й родину світ за очі. Пізніше ж, у 1938 р., забрали його й знищили «ежовським» способом, не то що без суду, а навіть і без слідства, не сказавши навіть нікому й досі — де, коли й за що ж його знищили? «Був петлюрівським офіцером» — оце й усе. Але ж був він таким аж у 1918 р., а знищили його за те, промучивши все життя, аж через двадцять років, хоч за той час було врочисто проголошено декілька «загальних амнестій» із «прощенням усіх гріхів» усім колишнім учасникам протисовєтських армій, а дві з таких «амнестій» були особливо реклямовані советами на цілий світ: раз у 1921 р., а другий раз у 1927 р. Оце той советський злочин, який криється за промовчаною половиною правди про «батька Гришка». Викриття цього злочину тепер особливо на часі, бо ж і тепер у своїх зверненнях до «чесних українських емігрантів» советська пропаганда вживає ту саму пастку-приманку: покликання на ще одну советську «амнестію» (яку вже за порядком — третю, чи тридцятьтредтю?) й «прощення всіх гріхів» (з гарантованою путівкою якщо не просто на той світ, то з пересадкою десь у Сибіру)...

Також правда й те, що «перед початком війни Гришко працював у Полтаві вчителем у школі». От тільки характеристично, що чомусь усю підсоветську біографію Гришка зведено лише до одного коротесенького моменту «перед початком війни», цілковито промовчавши 25 років до того моменту. Чому? Дуже зрозуміло чому. Бо коли б говорилося про ті 25 років, то при то-

му ніяк не можна було б оминати того факту, що **понад сім років** із цілого свого двадцятип'ятирічного життя під советською владою він був або в'язнем советських тюрем і концтаборів, або ж під засудом на т. зв. «умовне ув'язнення» чи на т. зв. «поразку в правах» по відбутті ув'язнення. При чому, те ув'язнення почалося ще в 1929 р., коли він, ще тоді в віці 15-ти років, був уперше арештований ГПУ й ув'язнений разом із своїм батьком у зв'язку з справою СБУ-СУМ, а потім, після понадпіврічного ув'язнення в підвалі ГПУ й у тюрмі в м. Прилуці, засуджений, як неповнолітній, на 3 роки ув'язнення «умовно». Пізніше ж, уже в 1936 р., після викриття його, як «зайця» в Київському університеті, куди він «проліз» за допомогою маскування в робітничо-комсомольському середовищі на ХТЗ, приховавши своє минуле й справжнє обличчя, він був арештований вдруге і цього разу засуджений уже не «умовно», а по-справжньому, на 3 роки ув'язнення в північно-східних таборах каторжної праці й на рік поразки в правах по відбутті кари. І щойно на початку 1940 р., відбувши повністю й з гаком свої три роки каторги в найстрашнішому й найдалшому з советських концтаборів — на Колимі, він повернувся, обморожений і з цингою, в Україну, де ще до серпня 1940 р. перебував під «поразкою в правах». І тільки після того, виживши й пристосувавшись знову до життя лише завдяки своїй ще квітучій, хоч і прибитій у розквіті, молодості та своїй вродженій несамопитій енергії й жазі життя та змагання за нього, він, через виключно щасливий збіг обставин (завдяки жіночій сердечній прихильності) зумів знову «пролізти» на посаду вчителя середньої школи в Полтаві, де його й застала війна та німецька окупація. -

Така друга, промовчана советським радіо (чи може тільки пропущена в огляді тієї радіопередачі редакцією «За возвращеніє»), половина правди про те, що бу-

ло «перед початком війни». Промовчана, кажу, зрозуміло чому, бо ж інакше як же могла б тоді советська пропаганда говорити про його «зраду». Зраду кому? «Советской родине?» Але ж як можна було їй зрадити, не будши ніколи їй вірним, а головне — не будши ніколи її повноправним громадянином, а навпаки — будши все життя її переслідуваною жертвою! До цього ж треба додати й ще один момент, а саме те, що було буквально напередодні приходу німців до Полтави. А було те, що НКВД, хапаючи й знищуючи тоді з поспіхом усіх тих, хто ще лишився живим після минулих советських переслідувань, кілька разів намагалося схопити й цю жертву, шукаючи тоді її в Полтаві.

Але, знаючи це наперед, ця жертва вже заздалегідь «зрадила» НКВД й утікла з Полтави, згубившись у безіменній масі вигнаних із міста на копання окопів і будування укріплень вздовж Дніпра, де, в хаосі загальної паніки й «нерозберихи» і врятувалася до часу оточення всієї тієї території німцями. Інакше давно б уже зітліли й кості теперішнього автора протисовєтського памфлету десь у невідомій траншеї на зразок вінницьких та інших, де закопано десятки тисяч розстріляних НКВД жертв дикого советського терору. Як же ж можна було б, не промовчавши цього всього, «обвинувачувати» в «зраді» своїм катом людину, що насправді ж не мала іншого й вибору, крім тільки одного з двох: або «патріотично» підставити свою потилицю під цівку «рідного» советського нагана і таким чином «героїчно» угноїти собою рідну землю, або ж уникнути такого «щастя» й лишитись жити і боротись далі проти своїх катів на рідній землі під новою окупацією. Це останнє й вибрав теперішній автор протисовєтського памфлету. Звичайно, советчики з «Комітету за возвращеніє», що, як відомо, є комітетом НКВД—МВД—КГБ, воліли б щоб він був вибрав перше, тоді б вони не мали сьогоднішньої мороки з його протисовєтською

діяльністю, але — що ж робити, «товариші», коли тут ми з вами «не зійшлися характерами»!..

4. Самовикриття советських „викривальників“

В світлі сказаного вище кожному нормально думаючому зрозуміло, що вся дальша побудова советської фальшивої пропаганди проти автора протисовєтського памфлету, оскільки головним її мотивом є обвинувачення в «зраді» советській «родіні» й співпраці з німцями в протисовєтській боротьбі, позбавлена будь-якого морального сенсу. Бож, як на те вже пішло, то для людини, що їй було відібрано советською владою щастя дитинства й молодости, знівечених жахливими переживаннями в тюрмах, концтаборах і «зайцованні» на т. зв. «волі», відібрано батька й зруйновано родину, не кажучи вже про руїну його рідної країни й нації, та яку ще й було призначено на смерть напередодні нинішньої окупації, — для такої людини навіть і найдалі сягаюча співпраця з ворогами її ворогів була б такою ж природною, як течія води згори вниз, а не навпаки. Між іншим, такою природною течією була й справді широка течія багатомільйонових мас покривдженого советами українського народу, що в першій половині советсько-німецької війни таки наставлені були на співпрацю навіть із німецьким чортом у боротьбі проти советського сатани. Що ж дивного було б і в тому, якби автор цих рядків і справді тоді пішов би за тією течією, бож йому, як то кажуть, і Бог велів у тій течії бути, настільки це в його особистому випадку було б не тільки морально виправдано, а ще й освячено благословенням справедливості. Але ж, усе таки, чи був він просто в тій течії? Пригляньмося ж далі до того, сказано про це в советському «обвинуваченні», і ми побачимо, яке ж воно все білими нитками шите й само себе викриваюче.

«З перших днів окупації Полтави фашистами, — пише «За возвращеніє», — Гришко став догідливо прислужувати гітлерівцям і на сторінках газети «Голос Полтавщини» не раз виступав із антисовєтськими статтейками, закликаючи український народ до покірності німецьким окупантам». Здається, сказано досить конкретно, навіть із указівкою на джерело, яке ж можна перевірити. Але ж от саме тут якраз і зловила фальшива советська пропаганда сама себе за язика. Бо коли вже названо газету, де, нібито, автор цих рядків «закликав до покірності німецьким окупантам», то чому ж тоді, для ствердження своїх слів хоч одним речевим доказом, не наведено бодай однієї цитати хоча б із одного такого «заклику»? А не зроблено цього просто тому, що ніяких таких «закликів» згаданого авторства на сторінках згаданої газети ніколи не було. Звичайно, антисовєтські статті цього автора (і то не «статтейки», а такі цілі «статтиці») там друкувалися, але вони не мали нічого спільного з «закликами до покірності». В основному вони були присвячені ще свіжим тоді спогадам автора про переживання в советському пеклі й були пройняті духом національного (й націоналістичного!) пробудження українського народу, зокрема ж — української молоді, до якої тоді ще належав сам автор. Між іншим, найперша й написана справді в перші ж дні німецької окупації Полтави стаття під заголовком «Трагедія української молоді» була передрукована в Празі в націоналістичному додатку до журналу «Пробоем» — «Наступ». Ця, як і інші статті, не тільки в передруках, а й у оригіналах, є на еміграції, отже — пофальшувати їх не вдається. Тому то советчики й не намагаються їх цитувати. Але й без того їхня «вказівка на джерело» тільки допомагає нам викривати фальшивих «викривальників».

Зрештою, якщо вже зачеплено «Голос Полтавщини», то закордоном є й її українські редактори, й її німецькі

цензори, які добре пам'ятають і можуть ствердити, що більшість із того, що подавав автор цих рядків до друку в тій газеті, не могло там з'явитися, бо воно було небезпечно німцям своїм українським націоналістичним змістом. Саме в зв'язку з цим автор тих відкинутих німцями матеріалів дуже швидко відійшов від співпраці з тією газетою і на тому й скінчилась уся його легальна діяльність під час німецької окупації. А далі почався період найнебезпечнішої в його житті гри на ливні над прірвою між активною участю в **протинімецькому** підпіллі **протисовєтського** українського націоналістичного руху і пасивною, необхідною для прикриття й ефективності тієї участі, співпрацею з певними формами протисовєтської боротьби й німецької армії.

5. Самоповторення совєтських провокаторів

Справа в тому, що дійсно «з перших днів окупації Полтави фашистами» автор цих рядків зв'язав не тільки свою особисту долю, а й долю цілої своєї родини, з підпільною діяльністю революційної Організації Українських Націоналістів, ставши одним із її резидентів на лівобережжя України та зробивши свою хату явочною квартирою ОУН у Полтаві й віддавши свої різноманітні зв'язки в розпорядження зв'язкових ОУН на Наддніпрянщині. Тому, що в той час німці в Україні поборювали українське націоналістичне підпілля жорстокіше, ніж підпілля совєтське, агенти якого, співпрацюючи з Гестапо, були саме тими, хто німецькими руками винищував українських націоналістів, роля автора цих рядків у тій надзвичайно складній і небезпечній грі було буквально грою зі смертю. За кожного підпільника, виявленого в когось на квартирі, німці розстрілювали всю родину, а в моїй квартирі, серед моєї родини всі українські підпільники, пере-

важно з Західної України, жили як у себе вдома і звідти провадили підпільну роботу з моєю безпосередньою участю. Дійшло, зрештою, до того, що на донос совєтського провокатора Гестапо нарешті таки нанюхало сліди до мене й моєї родини, схопивши найперше якраз мою колишню дружину. Тоді то, врятувавши її (вагітну, за пару днів до народження сина) за допомогою одного великого друга українців серед німецьких військовиків у Полтаві (він живе й зараз у Німеччині й усю цю історію добре пам'ятає), довелося втікати з Полтави, спочатку в Київ, а потім на Волинь і далі на Захід. І далі, як і перед тим, продовжувалася підпільна праця під подвійною небезпечкою і з боку німців, і з боку їхніх найкращих помічників у поборюванні українських націоналістів — **совєтської агентури Гестапо**. Відповідно достосовуючись до тієї несамотивно складної ситуації, доводилося часом і справді грати ролю, замість бути просто тим, чим насправді був. Тільки все це було цілковитою протилежністю до того, що витворила совєтська провокаторська фантазія: замість «вдавати з себе антифашиста й партизана», доводилося навпаки — вдавати з себе фашиста й непартизана, щоб мати можливість усіма засобами допомагати таки антифашистській і таки партизанській діяльності українського підпілля. А це означало крутітня в такому вирі переплутаности протилежних дієвих сил боротьби на два фронти, що просто неймовірним дивом здається тепер, що з усього того вдалося вирватися живим.

Коли ж тепер та сама совєтська провокативна агентура, що діяла тоді в співпраці з Гестапо проти автора цих рядків і його родини, як учасників українського підпілля, намагається все це препарувати в вигляді «агентурної праці для гітлерівської військової розвідки», то в цьому, зрештою, нема нічого ні дивного, ні нового, ні оригінального. Поперше — це ж відо-

ма стандартна фразеологія, постійно вживана советською пропагандою, як кліше для советської характеристики українського націоналістичного та й взагалі всього українського визвольного руху. Від самого початку, зустрівшись із фактом українського протинімецького спротиву не під советським, а навпаки — під протисовєтським, прапором і під керівництвом українських націоналістів, советська пропаганда, вперто й послідовно гвалтуючи історичну правду, намагається представити цей спротив, як, нібито, «німецьку провокацію» й «агентуру», навіть називаючи українських націоналістів «українсько-німецькими націоналістами». Для цього також було зфабриковано легенду про те, що, мовляв, усі керівники українського визвольного руху, а в першу чергу — Бандера, Мельник, Ливицький, Бульба та інші були, нібито, агентами німецької військової розвідки, чи навіть «агентами Гестапо». Ба, навіть, було придумано їм і різні «псевда», під якими вони, нібито, працювали в тих агенціях як «шпигуни» («Консул 1-й» і «Консул 2-й» для Бандери й Мельника та подібні інші). Білше того, такі ж самі ярлички попричіплювано навіть українському вищому духовенству, починаючи від Митрополита Полікарпа й Архієпископа Мстислава, не кажучи вже про всіх керівників Української Греко-Католицької Церкви. Ну, то що ж уже в такому разі дивуватися, що це ж саме кліше вжито тепер нарешті й у відношенні до якогось там Гришка — всього лише рядового «українсько-німецького націоналіста»! Це ж тільки звичайнісіньке самоповторення советських провокаторів.

Подруге ж — відомо, і це сама ж советська пропаганда не раз розтрублювала, як зразок «героїчного советського патріотизму», що советське протинімецьке підпілля в Україні, як правило, діяло шляхом проникнення в різні форми німецького окупаційно-поліційного апарату, послуговуючися завжди, як ми вже згада-

ли про це вище, своїми агентами-провокаторами в Гестапо. Про це можна прочитати майже в кожному советському творі про советську «роботу в німецькому тилу», та навіть можна це побачити й у советських кінофільмах про «подвиги» советських «героїв-підпільників». При чому, особливо відомим усім українцям засобом діяльності цих «героїв» було спеціальне провокування масових німецьких розправ над невинним українським населенням, щоб потім мати можливість експлуатувати його ненависть до німців у свою користь. Про «діяльність» советських агентів-провокаторів у німецькому окупаційно-поліційному апараті проти українського націоналістичного підпілля ми вже згадували вище. Можна лише додати, що саме українські націоналісти, навіть і не підпільники, були головним об'єктом діяльності таких советсько-німецьких провокаторів. Ясно ж, що маючи це на увазі, советська пропаганда не може собі навіть уявити інших методів підпільної роботи й українських націоналістів. Тільки те, що в прикладенні до советського підпілля реклямується як «геройство», в відношенні до українського підпілля називається «підлою діяльністю».

Характеристичною в цьому пляні є також і советська формула «підлої діяльності Гришка» в такому вигляді, що він, мовляв, «вдавав із себе антифашиста й партизана», щоб «залазити в довір'я до чесних людей, а потім їх запродувати фашистам». Це ж бо також стандартна в приміненні до всього українського націоналістичного руху формула. Відомо ж бо, що ще в час війни таку формулу придумав «уряд УРСР» у своїх «відозвах до українського народу», намагаючись у такий спосіб «вияснити» йому той факт, що українські націоналісти й ініційована ними УПА боролися й несли великі жертви в боротьбі проти німецьких окупантів, а учасників і провідників тієї боротьби німці

не тільки арештовували й ув'язнювали в кацетах, а й масово розстрілювали та вішали. Не можучи інакше пояснити українському народові цього очевидного факту, советські «вожді» з властивою їм віртуозністю в мистецтві брехні, навіть і не позичивши в Рябка очей, пустили в обіг явну небилицю про те, що, мовляв, «українські націоналісти лише вдають із себе антифашистів і партизанів, а насправді вони німецькі агенти-провокатори». Щождо німецьких репресій у відношенні до українських націоналістів, то, наприклад, советський «міністер закордонних справ УРСР» Мануїльський написав у 1945 р. навіть цілий трактат під назвою «Українсько-німецькі націоналісти — найбільші вороги українського народу», де цілком серйозно «доводив», що «Бандера і Мельник були арештовані німцями . . . за їх власною згодою!» Отже, виходить, що й усі інші українські націоналісти, яких арештовували, розстрілювали й вішали німці, також гинули «за власною згодою». За цю справді найоригінальнішу «працю» в галузі мистецтва й науки брехні Мануїльський одержав у Львові навіть почесне звання «доктора». Чи ж можна після цього сподіватися чогось іншого від пропагандистів «Комітету за ізвращеніє», чи то пак «за возвращеніє», що як відомо, складається якщо не з самих «докторів» фальшувальних наук із МВД—КГБ, то з надійних кандидатів на таке звання.

6. Дещо з приводу „живого аргументу“

А тепер дещо з приводу того «живого аргументу», яким советська розвідно-пропагандивна установа вирішила підмінити відсутні в неї речеві аргументи в відповідь на мою відповідь Смоличу. Покищо скажемо тільки дещо, бо після ознайомлення з повним змістом радіовиступу «колишньої дружини Гришка, Ганни Сергійовни» матимемо, мабуть, що сказати їй у відпо-

відь окремо. Тепер же покищо можемо сказати тільки одне: цей «живий аргумент» є також аргументом на ствердження того, що твердили й твердимо ми, а не на користь того, що говорите ви, «товариші» з «Комітету за ізвращеніє». Бож це якраз наявний доказ того, що цей «комітет» — це таки безперечно установа МВД—КГБ. Ви ж тільки подивіться яка «оперативність»: як тільки в відповідь на брошуру, яку ця установа прислала авторові цих рядків (на його ж власне ім'я!) з метою «спокусити» його до «повернення на Батьківщину», з'явився його памфлет «Хто з ким і проти кого?», так відразу ж знайдено і його колишню дружину й представлено її для проголошення його «агентом гітлерівської розвідки». А чому ж тоді, питається, цілих п'ятнадцять років перед цим не існувало такого «аргументу», навіть і в ті часи, коли ж советчики мали можливість навіть домагатися від американців видачі їм на розправу такого «воєнного злочинця», як це вони робили ж у відношенні щодо сотень інших? Ба, навіть більше того — чому ж тоді ще в 1958 р. прислали йому оту брошуру з листом та зверненням, у якому писалося: «Шановний співвітчизник! і т. д.», а на закінчення: «Якщо Вам це не буде важко, просимо повідомити Ваші думки про цю брАшуру»?

Значить — одне з двох: або ж ви, «товаришочки», ще й тоді, після п'ятнадцяти років перевірювань моєї особи (бож я не ховався ніколи під псевдонімами, а подавав на еміграції всі дані про себе до подробиць), все таки ще вважали мене за одного з тих «чесних українців, що через різні обставини опинилися на чужині»; або ж ви вже й тоді не мали ні найменшого сумніву, що я вам найлютіший ворог, але спеціально хотіли, кажучи вашими словами, «прикриваючись цим, залізти в довір'я, щоб потім запродати. . .», ні, просто віддати катам на розправу. І в першому, і в другому випадку це промовляє на користь моїх, а не ваших,

аргументів. Бо коли ви й через п'ятнадцять років після тих найскрупульозніших вишукувань і визбирювань НКВД—МВД будь-яких компромітуючих матеріалів проти «українсько-німецьких націоналістів» все таки не змогли знайти нічого нічого проти автора цих рядків і вважали його за одного з бажаних для вашої «родни» можливих поворотців, то це тільки значить, що таки нічого компромітуючого в його діяльності на Україні не було. Отже — все те, що ви тепер, коли це раптом стало вам дозарізу потрібним, немовбито «знайшли» — це звичайнісінька мильна банька вашої фальшивої пропаганди. В другому ж випадку, коли ви справді такі компромітуючі матеріали мали, а все таки закликали мене до повороту, прикриваючись звичайною й однаковою для всіх фразеологією про те, що «вітчизна вас потребує й чекає на вас», значить ви безсумнівні провокатори, що заманюєте собі з еміграції жертви для розправи, і так є не тільки в моєму випадку, а також і в усіх інших випадках ваших запрошень до повороту. Яка ж тоді ціна всім тим вашим листам і запрошенням, коли за кожним із них може критися підступна пастка, розрахована на довірливих «чесних українців на чужині», яких ви хочете в такий спосіб заманити в свої тенета й знищити. Отже — в такому разі ми маємо ще одну добру нагоду звернути увагу всіх справді чесних українців на чужині на цю вашу агентурно-провокативну, справді підлу, «діяльність».

Щождо самої моєї колишньої дружини, то що ж тут ще можна сказати, коли самозрозуміло й ясно, що вона вже потрапила в ваші тенета і тепер, як і кожна інша жертва советського терору, мусить, звичайно, говорити все те, що ви їй накажете говорити, чи вірніше — просто прочитати те, що ви їй напишете. Але хто ж тепер може все те взяти поважно, коли ж уже всьому світові давно відомо, що в руках НКВД—МВД—КГБ не то що родичі призначених на знищення жертв, а й самі

ті жертви, як правило, наговорюють на себе такі несусвітні речі, що їх потім і самі ж ви, «реабілітуючи» при потребі ті жертви, спростовуєте й відкидаєте як найбезсоромніше фальшування. Хіба ж не «признавалися» самі і хіба ж ви десятки років не повторювали в своїй пресі, в своїх енциклопедіях і в своїх шкільних підручниках, що ваші ж найвизначніші вожді, маршали, письменники й інші славні діячі були «агентами гітлерівської та інших чужоземних контррозвідок» і за це ви ж самі їх і порозстрілювали, а тепер перед цілим світом «пошилися в дурні» й призналися, що все то була «буйда на колесах», і знову, як ніби нічого й не сталося, заводите тих «агентів» у свої святці, як своїх героїв! Та навіть і самі ж ті, що розстрілювали, як от керівники НКВД Ягода й Берія, також «призналися», що були «агентами чужоземних контррозвідок». То що ж тоді вже говорити про бідну колишню дружину такого собі Гришка, якого вам сьогодні також потрібно конче й за всяку ціну зробити «агентом». Як треба буде, вона вам ще й не таке скаже. Але хто всьому тому навіть і серед вас же самих повірить? Кажуть же, що хто раз збрехав, тому вдруге вже не повірять. А ви ж брехали вже не раз, а мільйони разів!..

7. Дещо для Юрія Смолича і висновки

На цьому ми могли б уже й скінчити, але ж не можна не згадати ще й самого Юрія Смолича, що спричинився до всієї цієї «полемики». Справді, — а де ж Ви, Юрію Корніовичу, що Вас і не видно, і не чути? Ну, скажіть, — хіба ж не мав я рації, пишучи в своїй відповіді Вам, що Ваші зверхники не дозволять Вам навіть ознайомитися з моєю відповіддю, а не то що відповісти на неї пункт за пунктом? Так воно й є. Писав я відповідь Вам, а відгукнулися на неї не Ви, а ті «ножиці», що відзиваються, коли вдарити по столі. А ті

«ножиці» — це й є ті Ваші господарі з МВД—КГБ, яким Ви тепер служите за українського мовотлумача в їхній агентурно-провокаторській роботі проти української еміграції. Ясно, що це їм, а не Вам, так допик я своєю відповіддю на Вашу брошуру. І я, і всі ми знаємо, що самі Ви тут фактично, як то кажуть, «ні при чому». Звеліли Вам написати брошуру проти української еміграції — Ви й написали. Якщо звелять написати відповідь на мою відповідь, то й її напишете. Але чому це й досі ще не звеліли, а взялися відповідати самі? Чи може вже звеліли, але Ви ще й досі не зуміли виконати завдання? Співчуваю, бо таки тяжко його виконати, коли як то кажуть, «нічим крить».

Але я можу Вам не тільки поспівчувати, а навіть і допомогти виконати Ваше завдання. Серйозно. Сідайте й починайте так само, як Ви починали й свою брошуру «З народом чи проти народу?». Пам'ятаєте? «Передо мною два документи...» Цього разу може бути навіть не два, а й більше «документів». В лабораторіях КГБ їх для Вас буде не тяжко зфабрикувати в будь-якій кількості. А, зрештою, для чого й фабрикувати, коли їх можна й просто зфантазувати. На те ж Ви й майстер фантастично-пригодницького жанру. А потім приступайте до опису «живого свідка», що, мовляв, «сповідається» перед Вами. В Вашій брошурі це був опис мітичного «колишнього націоналіста», а тепер дайте опис «колишньої дружини українського націоналіста». А потім в уста тієї дружини можна вже легесенько собі вкладати все те, що Вам звелять вкласти. Звичайно ж — описи різних «жахливих злочинів гітлерівського агента-шпигуна-провокатора-прихльобателя» і т. д. і т. п. От уже й буде «відповідь». Дешево й сердито, і головне — ні однієї відповіді на виставлені перед Вами конкретні факти колоніально-підневільного стану та національно-політичного й національно-культурного гвалтування «Великою Ро-

сією» советської Малоросії—УРСР. Уявіть собі, що ані я, ані хтось інший із українських емігрантів, що перейшли в минулому безприкладний досвід підсоветського криводушання, на Вас **особисто** за таку «відповідь» навіть і не погніваємося. Бож знаємо чудово, що в Вас іншого виходу нема, крім одного із двох: або ж писати про нас, що ми «фашистські» (чи взагалі «капіталістичні») «агенти», або ж потрапити самому вчисло тих, про кого інші, Ваші ж сьогоднішні колеги, одержать завдання написати, як про такого ж «агента» ще й «провокатора». Так що краще «катай, Матюша, »Гуси«!»...

Та як би там не було, а покищо я мушу ствердити в висновку факт Вашого красномовного мовчання. Ну, а мовчання таки знак згоди. Щождо «відповіді» Вашої установи, то це покищо тільки сама лише стандартна советська лайка. А лайка — це не аргументи. Продовжуючи приказку про те, що мовчання — знак згоди, треба додати: а лайка — знак слабости. Отже, на закінчення залишається тільки знову повторити заключні слова нашого памфлету: **«що й треба було довести!»**

Друк: Друкарня «Українських вістей», Новий Ульм, Німеччина

Verlagsort: Neu-Ulm/Donau — Druck: «Ukrainski Wisti»